

บทที่ 2

แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา

2.1 ความเบื้องต้นเกี่ยวกับวินัย

สังคมแต่ละแห่งไม่ว่าจะมีความเจริญทางวัฒนธรรมหรือมีจำนวนประชากรมากน้อยแตกต่างกัน ต่างก็ปรารถนาให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในสังคม อย่างไรก็ตาม โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่มีสัญชาตญาณในการเอาตัวรอด จึงมีการแสวงหาและป้องกันผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ ความขัดแย้งในการแสวงหาผลประโยชน์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันจึงเกิดขึ้น จากจุดเริ่มต้นนี้เอง จึงเป็นที่มาของการกำหนดกรอบกติกาของสังคมขึ้นในรูปแบบต่างๆ ทั้งโดยเจตนาและโดยวิวัฒนาการของสังคม ได้แก่ วิถีประชา กฎศีลธรรม และกฎหมาย ซึ่งกฎกติกาของสังคมในบางเรื่องได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมหรือที่เรียกว่า “วินัย” เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ก็เพื่อสนองตอบจุดประสงค์แรกเริ่มของการก่อตั้งสังคม นั่นก็คือ เพื่อรักษาความสงบสุขและความเรียบร้อยภายในสังคมนั่นเอง

ฉะนั้น โดยภาพรวมของการบัญญัติเรื่องวินัยในรูปของกฎหมายของบ้านเมือง จึงมิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด แต่เป็นผลของวิวัฒนาการทางสังคมที่มีต้นสายปลายเหตุ ซึ่งเริ่มจากการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมด้วยแนววิถีการดำเนินชีวิตร่วมกัน แล้วค่อยๆ เปลี่ยนแปลงกลายเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนพัฒนาไปถึงขั้นการมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว

2.1.1 กฎเกณฑ์พื้นฐานของสังคม

ในแง่ของสังคมวิทยา มนุษย์เป็นสัตว์ที่อยู่คนเดียวไม่ได้ มนุษย์ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและไม่อยากถูกแยกออกไปให้อยู่โดดเดี่ยว มนุษย์จึงต้องอยู่ร่วมกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กัน¹ การรวมกลุ่มกันและการปฏิสัมพันธ์จึงนำมาซึ่งการกำเนิดของ “สังคมมนุษย์ (Human Society)”

¹ สุพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 19 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2540), หน้า 100.

ปัจจุบันมีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า “สังคม (Society)” ไว้หลายความหมายด้วยกัน² เช่น

- Joseph H. Fitcher กล่าวว่า “สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อทำให้เกิดความพึงใจ”

- ศาสตราจารย์ ดร.พัทธา สายหู กล่าวว่า “สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณที่มีขอบเขตกำหนด มีความสัมพันธ์อันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติต่อกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยอมรับแบบแผนหรือวิธีการและกฎเกณฑ์อย่างเดียวกันว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมถูกต้องของกลุ่ม”

- รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนีมพานิช กล่าวว่า “สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยยอมรับแบบแผนหรือวิธีการและกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกันในการดำเนินชีวิต”

โดยสรุป สังคมจึงมีลักษณะของการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยที่ “สังคมมนุษย์” เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์หรือการติดต่อซึ่งกันและกัน และมีแบบแผนร่วมของกลุ่ม ซึ่งต้องยึดถือเป็นแบบอย่างเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์มารวมตัวกันเป็นสังคมย่อมก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในด้านต่างๆ เพราะโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ต้องดำรงชีพเพื่อความอยู่รอด มนุษย์มีความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เช่น ความต้องการในเกียรติยศ ทรัพย์สิน ความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย ฯลฯ ดังนั้น เมื่อมนุษย์ต่างคนต่างแสวงหาประโยชน์ในส่วนของตนจึงอาจมีความขัดแย้งและกระทบกระทั่งระหว่างกันได้ มนุษย์จึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์บางประการขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนของความประพฤติของคนในสังคมที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุกในสังคม

นอกจากนี้ ช็อง ชัก รุสโซ (Jean Jacques Rousseau) ยังได้กล่าวถึงสังคมตามธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์เกิดมามีอิสระและมีความเท่าเทียม แต่เมื่อเกิดกรรมสิทธิ์ก็นำมา

² จุมพล หนีมพานิช และคณะ, มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2539), หน้า 97.

ซึ่งความไม่เสมอภาค จึงต้องมีการปกป้องกรรมสิทธิ์ในส่วนของตน ด้วยเหตุผลดังกล่าวสมาชิกแต่ละคนจึงเข้าทำสัญญาร่วมกันว่า “เราทุกคนจะยอมมอบร่างกายและอำนาจทุกอย่างที่มีอยู่ร่วมกันภายใต้อำนาจสูงสุดของเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคม ...” การเข้าร่วมทำ “สัญญาประชาคม (Social Contract)” ส่งผลถึงการคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมร่วมกัน³ สำหรับแง่มุมของกฎหมาย เจตนารมณ์ร่วมกันจึงกลายเป็นที่มาของกฎเกณฑ์ของสังคมที่สามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนในสังคมได้

สังคมมนุษย์ที่จะบรรลุเป้าหมายความผาสุกได้นั้นจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) โดยที่คนในสังคมต้องยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์บางอย่างที่กำหนดขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. *วิถีประชา (Folkways)* ได้แก่ แบบแผนปฏิบัติในเรื่องชีวิตประจำวัน เช่น มารยาทในการพูด การแต่งกาย ตลอดจนการปฏิบัติตัวที่เป็นปกติวิสัยของคนส่วนใหญ่ในสังคม แบบแผนเหล่านี้ถือกันโดยทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่เหมาะที่ควร เป็นมาตรฐานในการใช้ชีวิตของคนปกติในสังคม หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ถือเป็นเรื่องร้ายแรง แต่อาจถูกลงโทษโดยวิธีการทางอ้อม เช่น การนินทา การหัวเราะเยาะ การตำหนิติเตียน เป็นต้น

วิถีประชาจึงมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปที่ละเล็กทีละน้อยจนกลายเป็นแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติกันโดยทั่วไปจนกลายเป็นความเคยชิน จึงอาจกล่าวได้ว่า วิถีประชาคือนิสัยของคนในสังคมหนึ่งๆ ก็ว่าได้⁴ อย่างไรก็ตามโดยพื้นฐานของวิถีประชาแล้วจะไม่มีสภาพบังคับให้ทุกคนต้องปฏิบัติตาม แต่เหตุที่ทุกคนปฏิบัติตามเนื่องจากเหตุปัจจัยภายใน เช่น ความคุ้นชิน ความรู้สึกว่าคุณต้องผูกพันตามกฎเกณฑ์เหล่านั้น เป็นต้น

³ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 1 วิชาพัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่างๆ, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 53.

⁴ จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547), หน้า 34 – 35. และ สุพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา, หน้า 21.

2. *กฎศีลธรรม (Mores)*⁵ เป็นบรรทัดฐานที่ถือว่าสำคัญในความรู้สึกของคนทั่วไปในสังคม กฎศีลธรรมกำหนดว่า การกระทำใดถูก การกระทำใดผิด เป็นสิ่งที่คนทั่วไปเชื่อกันว่ามีความจำเป็นเพื่อการดำรงอยู่ของสังคม ดังนั้น คนส่วนใหญ่จึงยอมรับว่า กฎศีลธรรมเป็นสิ่งที่ไม้อาจแตะต้องได้ คนในสังคมจึงไม่กล้าที่จะฝ่าฝืนกฎศีลธรรม เพราะอาจถูกตำหนิจากสังคมโดยรวมว่าเป็นคนชั่วคนเลว

ตัวอย่างของกฎศีลธรรม เช่น ลูกต้องมีความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ต้องไม่มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับลูกศิษย์ ดังนั้น ถ้าลูกที่เนรคุณทำร้ายทุบตีพ่อแม่หรือครูอาจารย์ที่มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับลูกศิษย์จึงเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่อาจยอมรับได้ และอาจส่งผลถึงการประณามการกระทำดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่ผิด⁶ จะเห็นได้ว่า กฎศีลธรรมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกร่วมของคนในสังคมอย่างลึกซึ้งกว่าวิถีประชา โดยมีเรื่องของศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรวัดค่าพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นลักษณะร่วมกันของกฎศีลธรรมและวิถีประชาคือ ความรู้สึกว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตาม ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกฎศีลธรรมและวิถีประชาคือ ทั้งสองสิ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะสังคม ในแต่ละสังคมอาจมีกฎศีลธรรมและวิถีประชาที่แตกต่างกันได้ เช่น สังคมหนึ่งเห็นว่าการสวมรองเท้าเป็นมารยาทที่ตึงามควรปฏิบัติตาม แต่ในอีกสังคมหนึ่งอาจเห็นว่า การสวมหรือไม่สวมรองเท้าไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาททางสังคม เป็นต้น

3. *กฎหมาย (Laws)* เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นและก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์ในลักษณะของวิถีประชาและกฎศีลธรรมนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการจัดระเบียบทางสังคมได้เท่ากับกฎหมาย กฎหมายมีลักษณะที่ชัดเจนกว่าวิถีประชาและกฎศีลธรรมตรงที่กฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐโดยตรงและกฎหมายโดยทั่วไปจะมีสภาพบังคับ (Force) หากผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต้องได้รับบทลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเนื้อหาของระของกฎหมายอาจไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศีลธรรมเลยก็ได้ เช่น กฎหมายจราจรทางบกตราขึ้นเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนจากการใช้ยานพาหนะในสภาพการจราจรปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายจราจรมีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของศีลธรรมแต่อย่างใด

⁵ คำว่า "Mores" แปลว่า "ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี" แต่มักนำมาใช้ในแง่มุมของ "ศีลธรรม" ในงานวิจัยส่วนนี้จึงใช้คำว่า "กฎศีลธรรม" จึงน่าจะมีความหมายตรงตามเนื้อหามากที่สุด

⁶ งาน อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, *สังคมวิทยา*, หน้า 34 – 35. และ สุพัตรา สุภาพ, *สังคมวิทยา*, หน้า 21.

โดยสรุป กฎเกณฑ์พื้นฐานของสังคมทั้ง 3 ประการข้างต้น อาจมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของที่มาและค่าบังคับ กล่าวคือ การเกิดขึ้นของกฎเกณฑ์บางอย่างเกิดจากมโนสำนึกร่วมของคนในสังคม แต่กฎเกณฑ์บางอย่างเกิดจากการใช้อำนาจรัฐในการบัญญัติกฎเกณฑ์ หรือกฎเกณฑ์บางอย่างไม่มีผลบังคับอย่างเป็นทางการ เป็นแต่เพียงความรู้สึกของคนในสังคมที่เห็นว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดเท่านั้น แต่กฎเกณฑ์บางอย่างกลับมีผลบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ผู้ใดฝ่าฝืนย่อมต้องได้รับโทษ ซึ่งในกรณีอย่างหลังนี้จะมีผลบังคับที่เป็นรูปธรรมมากกว่า อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็กฎเกณฑ์ประเภทใดต่างก็มีจุดประสงค์ร่วมกัน นั่นก็คือ เพื่อสร้าง “ความผาสุกและความสงบเรียบร้อยของสังคม”

2.1.2 ลักษณะพื้นฐานของวินัย

จากการศึกษาถึงสาเหตุของการรวมตัวกันเพื่อก่อตั้งสังคมมนุษย์และการจัดระเบียบทางสังคม จะเห็นได้ว่า สังคมไม่อาจหลีกเลี่ยงการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพสังคมโดยรวมได้ สังคมจึงสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นในรูปของวิถีประชา กฏศีลธรรม และกฎหมาย อย่างไรก็ตาม แบบแผนของพฤติกรรมประการหนึ่งซึ่งสอดแทรกอยู่ในกฎเกณฑ์ทางสังคมทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวก็คือ เรื่องของ “วินัย (Discipline)” โดยคำว่า “วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อปฏิบัติ ข้อบังคับ” กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมความประพฤติของคนในแต่ละสังคม เช่น วินัยสงฆ์ย่อมบังคับใช้กับสังคมของคณะสงฆ์ วินัยข้าราชการย่อมบังคับใช้กับสังคมผู้รับราชการ วินัยนักศึกษา ก็ย่อมใช้บังคับกับสังคมของนักศึกษา เป็นต้น

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” ไว้หลายความหมายด้วยกันขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญในมุมมองด้านใดเป็นพิเศษ เช่น

- Joseph Kingsbury อธิบายว่า “วินัย หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของบุคคล” ซึ่งอาจทำได้ 2 วิธี คือ *ประการแรก* โดยทางกฎข้อบังคับ คำสั่ง และบังคับโดยใช้การลงโทษเป็นเครื่องหนุนหลัง และ *ประการที่สอง* โดยทางการสั่งสอน การฝึกอบรม และประสบการณ์ในการมีความรับผิดชอบ⁷

⁷ ฉัตรพงศ์ ศิริผลา, “พฤติกรรมผิดวินัยของนักเรียน นักศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนอัครพรณิษยการ-ช่างกล,” (สารนิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 8.

- Leon C. Megginson อธิบายคำว่า “Discipline” ว่ามาจากคำว่า “Disciple” แปลว่า “Follower (ผู้ปฏิบัติตาม)” มีความหมายตามแต่จะมองในมุมมองใดจาก 3 มุมมอง ได้แก่ *ประการแรก* ในลักษณะที่เป็น “การควบคุมตนเอง (self-control)” ซึ่งมุ่งการพัฒนาตนเอง เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการ *ประการที่สอง* ในลักษณะที่เป็น “เงื่อนไขที่ทำให้พฤติกรรมอันเป็นระเบียบ (condition for orderly behavior)” ซึ่งมุ่งไปที่การควบคุมในองค์กรให้มีความเป็นระเบียบ และ *ประการที่สาม* ในลักษณะที่เป็น “กระบวนการทางนิติธรรม (Judicial due process)” ซึ่งมุ่งไปที่กระบวนการตามกฎหมายเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดในทางวินัย ซึ่งจะมีการออกกฎหรือระเบียบกำหนดการอันพึงปฏิบัติและห้ามไม่ให้ปฏิบัติ กำหนดโทษของการฝ่าฝืนและการดำเนินการเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด⁸

- หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล กล่าวถึงวินัยใน 3 ความหมาย ได้แก่ *ประการแรก* เป็นการเชื่อฟังครู อาจารย์ ตลอดจนคำสั่งสอนของโรงเรียน *ประการที่สอง* เป็นการกระทำตามระเบียบที่กำหนดไว้ และ *ประการที่สาม* เป็นการปฏิบัติตามสิ่งที่คิดว่าสมควรจะกระทำ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้เป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ก็ตาม⁹

จากการศึกษาถึงความหมายของคำว่า “วินัย” ในข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า วินัยเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของบุคคล ซึ่งวินัยอาจจะเกิดขึ้นจากตัวบุคคลเองหรือที่เรียกว่า “วินัยในตนเอง (Self-Discipline)” มุ่งไปในทางพัฒนาบุคลิกภาพและความประพฤติส่วนตัว ไม่ได้ถูกบังคับหรือควบคุมจากกฎเกณฑ์ใดๆ และวินัยอาจจะเกิดจากการควบคุมโดยระบบกฎเกณฑ์ต่างๆ ทั้งข้อที่ต้องปฏิบัติและข้อห้ามในการปฏิบัติซึ่งจะส่งผลดีผลร้ายต่อผู้ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืน โดยเรียกวินัยในความหมายนี้ว่า “วินัยภายนอก (External authority Discipline)” ซึ่งวินัยในความหมายอย่างหลังก็คือ วินัยตามที่กำหนดไว้เป็นระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั่นเอง เช่น การกำหนดวินัยข้าราชการพลเรือนไว้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน การกำหนดวินัยนักศึกษาไว้ในระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

2.2 การควบคุมวินัยโดยกฎหมายลายลักษณ์อักษร

⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การบริหารงานบุคคล หน่วยที่ 8-15, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537), หน้า 431.

⁹ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, การเสริมสร้างวินัย คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ, (ม.ป.ท., 2537), หน้า

การควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละสังคม ย่อมต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นเพื่อ บังคับใช้เป็นการเฉพาะสำหรับบุคคลในสังคมนั้นๆ อย่างไรก็ตาม การควบคุมวินัยในเบื้องต้นได้รับการ สอดแทรกไว้ในกฎเกณฑ์ของสังคมประเภทวิถีประชาและกฎศีลธรรม อันมีสภาพเป็นเพียง ปทัสถานที่เกิดจากความรู้สึกร่วมของคนในสังคมนั้น มิได้มีค่าบังคับใช้อย่างเด็ดขาดที่บุคคล ต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วินัยจึงมิได้มีค่าบังคับเช่นกฎหมายของบ้านเมือง ปัญหาความ ประพฤติไม่เหมาะสม ผิดศีลธรรม ผิดจริยธรรมจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว จึงมีการบัญญัติวินัยของบุคคลในแต่ละสังคมในรูปของกฎหมายที่มีค่าบังคับและบทลงโทษ (Sanction) สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างชัดเจน

2.2.1 การควบคุมวินัยตามรัฐธรรมนูญ

สำหรับการร่าง “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ได้คำนึงถึงเรื่อง วินัยด้านจริยธรรมของบุคลากรของรัฐเป็นอย่างมาก จึงได้บัญญัติ “หมวด 13 ว่าด้วยจริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ”¹⁰ ไว้เป็นการเฉพาะ มีผลบังคับใช้กับผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับสูง ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภา ท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังมีผลใช้

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 บัญญัติว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่ เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา 270

การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการ โยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรม ทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 280 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมี หน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 วรรคสาม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การ ดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่ใช่ไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะ ก็ได้”

บังคับกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เช่น บุคลากรที่สังกัดกระทรวง รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอิสระ เป็นต้น¹¹

รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้มีการจัดทำ “ประมวลจริยธรรม” อันแสดงถึงมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องมีกลไกในการดำเนินการเพื่อบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ อันเป็นการกำหนดกรอบความประพฤติหรือวินัยของบุคลากรของรัฐดังกล่าวให้เป็นไปอย่างเหมาะสม จุดเด่นของบทบัญญัติหมวด 13 ก็คือ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman) ซึ่งมีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญตรวจสอบการกระทำของบุคลากรของรัฐที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้การฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเป็นการกระทำผิดทางวินัย และหากเป็นการกระทำความผิดร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะเพื่อให้มีการบังคับการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การกระทำความผิดร้ายแรงยังเป็นเหตุให้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 270 อีกด้วย

ฉะนั้น การควบคุมวินัยที่จะครอบคลุมถึงบุคลากรของรัฐในแต่ละภาคส่วนและแต่ละระดับอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยการบัญญัติหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด ก็เพื่อเป็นการกำหนดโครงสร้างของเกณฑ์การควบคุมความประพฤติหรือมาตรฐานทางจริยธรรมให้เป็นเอกภาพ นอกจากนี้ เพื่อให้การควบคุมวินัยของบุคลากรของรัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบการไม่ปฏิบัติหรือการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมของบุคลากรของรัฐด้วย การนำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นนี้ค่อนข้างจะมีความเป็นรูปธรรม อย่างน้อยส่วนที่มีความชัดเจนที่สุดก็คือ การบัญญัติถึงบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนไว้ด้วย

2.2.2 การควบคุมวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรของรัฐในองค์กรต่าง ๆ ต้องมีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่ควบคุมความประพฤติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กรณีที่เป็นองค์กรของรัฐมักจะมีเกณฑ์ทางวินัยกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน เช่น มีการระบุถึงวินัยที่ต้องปฏิบัติ

¹¹ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. รายชื่อประมวลจริยธรรม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.ombudsman.go.th> [22 กรกฎาคม 2554]

ตามและวินัยที่ต้องห้ามปฏิบัติ ระบุถึงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดทางวินัย กระบวนการดำเนินการทางวินัย เป็นต้น

ตัวอย่างเกณฑ์ทางวินัยของบุคลากรในบางองค์กร เช่น ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติในหมวด 6 ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย อาทิ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม¹² ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ¹³ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการโดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง¹⁴ ต้องรักษาความลับของทางราชการ¹⁵ ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน¹⁶ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีข้อห้ามปฏิบัติของข้าราชการพลเรือนสามัญ อาทิ ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา¹⁷ ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน¹⁸ และต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ¹⁹ เป็นต้น แต่ถ้าหากข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำความผิดวินัยบางลักษณะ เช่น ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต²⁰ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง²¹ หรือกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง²² กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นความผิดวินัยร้ายแรงต้องรับโทษสถานหนัก

¹² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (1)

¹³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (2)

¹⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (4)

¹⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (6)

¹⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (9)

¹⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 83 (1)

¹⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 83 (5)

¹⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 83 (9)

²⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 85 (1)

²¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 85 (2)

²² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 85 (4)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ห้องสมุดงานวิจัย

วันที่ 21 พ.ย. 2555

เลขทะเบียน 191056

เลขเรียกหนังสือ

มาตรการที่จะสามารถบังคับให้เป็นไปตามวินัยได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ การบัญญัติโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนวินัย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนวินัยไว้ 5 สถาน²³ ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนดถึงกระบวนการ ขั้นตอนเพื่อดำเนินการทางวินัยเอาไว้ด้วย

รายละเอียดข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดลักษณะของความประพฤติของข้าราชการพลเรือนสามัญเท่านั้น ในแต่ละองค์กรอาจมีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่กำหนดถึงวินัยของบุคลากรไว้เป็นการเฉพาะอีกก็ได้ เช่น เกณฑ์ทางวินัยของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หมวด 6 ว่าด้วยมรรยาททนายความ และข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หรือเกณฑ์ทางวินัยของข้าราชการตำรวจต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 หมวด 5 ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย และหมวด 6 ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย เป็นต้น

สำหรับการควบคุมวินัยนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมักจะกำหนดระเบียบข้อบังคับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2547 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2547 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ว่าด้วยวินัยนิสิต พ.ศ. 2547 ระเบียบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่าด้วยวินัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2551 ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงว่าด้วยการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี พ.ศ. 2549 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยของนักศึกษา พ.ศ. 2549 เป็นต้น นอกจากนี้ การควบคุมวินัยของนักศึกษาให้เป็นไปตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด อาจไม่ได้ปรากฏเป็นระเบียบข้อบังคับเฉพาะเรื่อง แต่อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระเบียบข้อบังคับฉบับอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยกรุงเทพบัญญัติเรื่องวินัยนักศึกษารวมอยู่ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยกรุงเทพว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2552 ซึ่งเนื้อหาของข้อบังคับดังกล่าวมีรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษา การสมัครเข้าศึกษา การลงทะเบียนเรียน ระยะเวลาการศึกษา การสำเร็จ

²³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 88

การศึกษา ตลอดจนมารยาทและความประพฤติของนักศึกษา กรณีดังกล่าวจึงเป็นการบัญญัติเรื่องของวินัยนักศึกษารวมอยู่ในระเบียบข้อบังคับเรื่องอื่นๆ นั้นเอง

การควบคุมวินัยตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับกำหนดมักจะเป็นส่วนของรายละเอียดในเรื่องวินัยบุคลากร ตั้งแต่ข้อปฏิบัติที่บุคลากรควรปฏิบัติตาม ข้อต้องปฏิบัติ โทษทางวินัย ขั้นตอนการดำเนินการวินัย ตลอดจนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าเนื้อหาที่เป็นรายละเอียดของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกัน แต่ยังคงมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน นั่นก็คือ การควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การควบคุมวินัยนักศึกษา

ในปัจจุบันต้องยอมรับว่า สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและการเปลี่ยนแปลงนั้นก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรย่อมส่งผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจของสังคม ปัญหาต่างๆ จึงเกิดขึ้นตามมา อาทิ ความยากจน การขาดการศึกษา การเจ็บป่วย การว่างงาน²⁴ และอาจนำมาซึ่งการกระทำความผิดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดหรือการก่ออาชญากรรมของคนในแต่ละสังคมจะต้องใช้กฎเกณฑ์ที่เป็นแบบแผนอย่างเดียวกันเสมอไป การควบคุมพฤติกรรมของคนในแต่ละสังคมอย่างเหมาะสมควรต้องมีเกณฑ์สำหรับการควบคุมและลงโทษที่แตกต่างกันตามสภาพข้อเท็จจริงของสังคมนั้นๆ เพราะแต่ละสังคมมีปัจจัยที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลไม่เหมือนกัน เช่น ในสังคมที่ไม่มีความเจริญ ประชาชนมีความยากไร้ ปราศจากสวัสดิการหรือความช่วยเหลือจากรัฐ อาจส่งผลให้ประชาชนในสังคมนี้ต้องแก่งแย่งแข่งขัน ดันรนเพื่อความอยู่รอด ปัญหาการก่ออาชญากรรมจึงเป็นปัญหาที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในสังคมที่อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ในทางกลับกัน หากสังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุ ประชาชนได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจ ประกอบกับสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้ประชาชนอย่างทั่วถึง ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่อาจลดปัญหาการก่ออาชญากรรมในสังคมได้

²⁴ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม), (กรุงเทพมหานคร: พรทิพย์การพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 20.

การควบคุมวินัยของนักศึกษาสามารถใช้หลักการข้างต้นมาประยุกต์ใช้กับสังคมภายในสถาบันการศึกษาได้เช่นกัน แต่การที่จะนำกฎเกณฑ์ทั้งหลายของสังคมทั่วไปมาเป็นเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติของนักศึกษา โดยไม่มีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถาบันการศึกษาจึงเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เช่น การนำแนวคิดการลงโทษแบบแก้แค้นหรือลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟันซึ่งใช้กับสังคมในอดีตที่ยังไม่มีความเจริญทางด้านวัฒนธรรมและกฎหมายมาบังคับใช้กับนักศึกษาย่อมเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง หรือการนำแนวคิดการลงโทษทางอาญาอันเป็นโทษที่มีความรุนแรงและกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างมากมาใช้ในการลงโทษนักศึกษาที่ฝ่าฝืนระเบียบวินัยของสถาบันการศึกษาก็เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะการลงโทษในทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อให้สาสมกับความร้ายแรงของการกระทำ (Retribution) เพื่อตดนิสัยของผู้กระทำความผิด (Reformation) เพื่อป้องปรามมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง (Deterrent) และเพื่อตดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โทษทางอาญาจึงสมควรใช้กับการกระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงเท่านั้น²⁵ แต่การกระทำความผิดวินัยของนักศึกษาซึ่งอยู่ในฐานะของเด็กและเยาวชนอาจกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือถูกชักชวนจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดี ดังนั้นแนวคิดในการลงโทษทางวินัยจึงไม่ได้ทำไปเพื่อขจัดนักศึกษาให้ออกไปจากสังคม แต่เพื่อให้ นักศึกษาได้รู้สำนึกกับความผิดและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ฉะนั้น การศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับวินัยของนักศึกษานั้น จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะและมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งแตกต่างจากสภาพสังคมโดยทั่วไป และให้มีความเหมาะสมกับสถานภาพของนักศึกษาที่แตกต่างจากสถานภาพของบุคคลทั่วไปด้วย

2.3.1 พฤติกรรมมนุษย์: ความเข้าใจต่อลักษณะของบุคคลที่แตกต่างกัน

พฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสาเหตุ บางส่วนเชื่อว่าพฤติกรรมที่แสดงออกไม่ว่าจะเป็นการเหมาะสมหรือไม่ก็ตาม มีผลมาจากปัจจัยทางด้านพันธุกรรม การที่มีสภาพร่างกายปกติกับร่างกายที่พิการย่อมส่งผลถึงสภาพจิตใจที่เข้มแข็งหรืออ่อนแอแตกต่างกัน นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลก็มีผลต่อ

²⁵ บรรหาร กาลา และศศิพรณ พวงพันธ์, "การปฏิรูประบบโทษทางอาญาในประเทศไทย," เอกสารสรุปสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "การปฏิรูประบบโทษทางอาญาในประเทศไทย" จัดโดย สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม 16 กรกฎาคม 2548 ณ โรงแรมรามการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร.

พฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า สิ่งแวดล้อมมีส่วนหล่อหลอมความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดี ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นเครื่องกำหนดทิศทางของพฤติกรรมมนุษย์ให้มีความแตกต่างกันไป ดังนั้น การกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยของนักศึกษา ก็เช่นกัน นอกจากจะคำนึงถึงหลักการทางด้านนิติศาสตร์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันของนักศึกษาด้วย

ยกตัวอย่างได้ว่า การจะกำหนดแนวทางการลงโทษทางวินัยของนักศึกษา หากพิจารณาจากหลักการทางกฎหมายอาจจะพิจารณาถึงกระบวนการสอบสวนทางวินัยของนักศึกษาว่า ควรมีกระบวนการขั้นตอนอย่างไรและควรมีการกำหนดโทษสถานใดบ้างจึงจะอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาได้มากที่สุด แต่แนวทางการจะลงโทษนักศึกษาสถานหนักหรือเบาเพียงใดนั้นจำเป็นต้องนำปัจจัยทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา มาประกอบการพิจารณาด้วย เพราะการกระทำผิดของนักศึกษาอาจไม่ได้เกิดจากจิตใจที่ชั่วร้ายเสมอไป แต่อาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น นักศึกษากระทำความผิด เพราะความบกพร่องของร่างกายหรือสมองได้รับการกระทบกระเทือนจึงส่งผลต่ออารมณ์ที่แปรปรวนผิดจากบุคคลทั่วไป หรือนักศึกษาที่ได้รับการกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจอย่างรุนแรง ก็อาจแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อเป็นการระบายอารมณ์ความรู้สึกของตน หรือการกระทำความผิดของนักศึกษาเกิดจากการชักจูงโดยคนรอบข้าง หรืออาจเกิดจากความจำเป็นที่ต้องกระทำความผิด เช่น ลักทรัพย์ เนื่องจาก ต้องหารายได้จุนเจือครอบครัวที่กำลังยากลำบาก ทั้งนี้ นักศึกษาไม่อยากจะทำความผิดแต่อย่างใด

ดังนั้น การจะกำหนดแนวทางของระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีความเข้าใจต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาอย่างถ่องแท้ กรณีดังกล่าว จึงต้องศึกษาหลักการทางด้านนิติศาสตร์ ชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยาไปพร้อมกัน

2.3.1.1 ความหมายของพฤติกรรมมนุษย์

คำว่า “พฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior)” มีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

- ศาสตราจารย์ ดร.สร้อยตระกูล อรรถมานะ²⁶ ให้ความหมายของ พฤติกรรมมนุษย์ไว้ว่า “เป็นการกระทำหรืออาการที่แสดงออกของบุคคล (Action) ทั้งนี้ รวมถึง การงดเว้นการกระทำด้วย (Inaction) นอกจากนั้น การตัดสินใจที่รู้สึกได้ของบุคคล กลุ่ม หรือ องค์การ หรือการกระทำที่ซ่อนเร้น แต่พร้อมที่จะแสดงออก อาทิ การมีความคิดริเริ่ม ก็นับว่าเป็น การกระทำเช่นกัน ดังนั้น คำว่า “พฤติกรรม” จึงรวมถึงสิ่งที่บุคคล กลุ่ม หรือองค์การประพฤติ ปฏิบัติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เปิดเผย (Overt Behavior) และยังรวมถึงพฤติกรรมที่ยังไม่แสดงออก หรือพฤติกรรมซ่อนเร้น (Covert Behavior) ทั้งนี้ รวมถึงกระบวนการภายในอื่น ๆ อันได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงการงดเว้นการกระทำ หรือการไม่ แสดงออกทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจอีกด้วย”

- รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรวิวัฒน์²⁷ ให้ความหมายของ พฤติกรรมมนุษย์ไว้ว่า “เป็นการกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด และความ ต้องการของจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือทางอ้อม”

- ประสาน หอมพูล และทิพวรรณ หอมพูล²⁸ ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรมมนุษย์ไว้ว่า “เป็นการกระทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสิ่งมีชีวิตและบุคคลอื่นสามารถ สังเกตเห็นได้จากการกระทำกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่งมีทั้งทางดีและทางไม่ดี เช่น การหัวเราะ การ ร้องไห้ การเสียใจ การออกกำลังกาย เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นผลจากกระบวนการทาง จิตวิทยา ได้แก่ การจูงใจ การเรียนรู้ การจำ การลืม และความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังหมายถึงกระบวนการต่างๆ ของบุคคลที่ปฏิบัติต่อ สภาพแวดล้อมของบุคคลเหล่านั้นออกมาในรูปของการกระทำ หรือการแสดงออกของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ภายใต้กลไกของความรู้สึกนึกคิดของตนเอง มนุษย์ทุก

²⁶ สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎี และการประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 13-14. อ้างใน สันฐิชัย สนิทไชย, “มาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการเข้าถึง ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต สาขาวิชาจิตศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 10.

²⁷ ลักขณา สรวิวัฒน์, จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2549), หน้า 17.

²⁸ ประสาน หอมพูล และทิพวรรณ หอมพูล, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: พิเศษการพิมพ์, 2537), หน้า 73-74. อ้างใน สันฐิชัย สนิทไชย, “มาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต สาขาวิชาจิตศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 10.

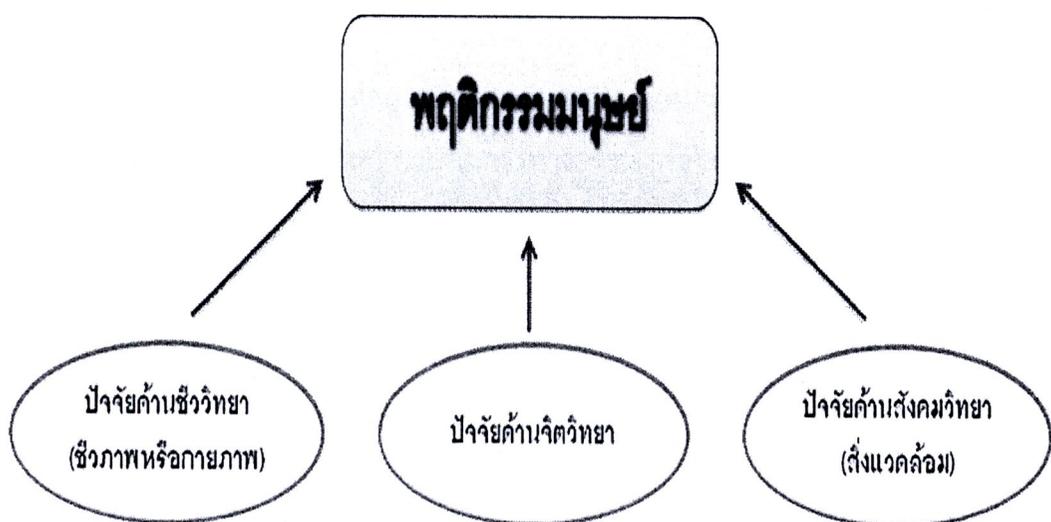
คนจะมีกระบวนการของพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทุกคนจะมีความต้องการและมีสาเหตุจูงใจเป็นของตนเองอยู่ตลอดเวลา และสามารถตัดสินใจที่จะกระทำต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง สิ่งปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมของมนุษย์”

จึงสรุปได้ว่า “พฤติกรรมมนุษย์” ก็คือ การกระทำที่มนุษย์ได้แสดงออกมาภายนอก อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในทั้งความรู้สึก ความคิด หรือแม้แต่อารมณ์ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรม หรืออาจเป็นการงดเว้นการกระทำ กล่าวคือ ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด หรืออารมณ์ออกมาภายนอกก็ได้ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์อาจเป็นไปในแนวทางที่ดีหรืออาจเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดผลร้ายก็ได้เช่นกัน

2.3.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์

การแสดงออกของมนุษย์ที่ปรากฏในสังคมไม่ว่าจะเป็นไปในแนวทางที่ดี เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การพูดจาไพเราะ หรือความอ่อนน้อมถ่อมตน ฯลฯ หรือในแนวทางที่ไม่ดี เช่น ความดุดันแข็งกร้าว พูดจาโกหกหยาบคาย ความเห็นแก่ตัว ฯลฯ พฤติกรรมของมนุษย์เหล่านี้ล้วนมีสาเหตุที่เป็นแรงกระตุ้นให้มนุษย์ต้องแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาแตกต่างกัน ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นจึงมีหลากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา

ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์

(1) ปัจจัยด้านชีววิทยา

ปัจจัยด้านชีววิทยา (ชีวภาพหรือกายภาพ) เกี่ยวเนื่องกับสภาพของร่างกายของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีส่วนของกายภาพแตกต่างกันไป ณ จุดนี้เอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มนุษย์แต่ละคนแสดงพฤติกรรมออกมาภายนอกแตกต่างกัน อาจมีทั้งพฤติกรรมที่ดี สุภาพเรียบร้อย หรือพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น

พื้นฐานของพฤติกรรมด้านชีววิทยามุ่งไปยังอินทรีย์ (Organism) ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบประสาท ระบบต่อม และระบบกล้ามเนื้อ²⁹

(1.1) ระบบประสาท

ในระบบประสาท (Nervous System) มีเซลล์ประสาทขนาดเล็กมารวมตัวกันจำนวนมากมาย การทำงานของประสาทเป็นไปในทำนองเดียวกับกระแสไฟฟ้า จึงมีการใช้คำว่า “กระแสประสาท (Nerve Impulse)” การทำหน้าที่รับรู้หรือสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต้องมีการทำงานของเซลล์ประสาทหลายชนิดจำนวนมาก ระบบประสาทจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็น 2 ระบบดังนี้

1. ระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System: CNS) ประกอบด้วยสมองและไขสันหลัง ในส่วนของสมอง (Brain) เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของชีวิต บรรจุกอยู่ในกะโหลกศีรษะ มีความละเอียดสลับซับซ้อนมาก ทำหน้าที่ควบคุมความคิด ความจำ การทำงานของกล้ามเนื้อ ตลอดจนอวัยวะต่างๆ ของร่างกายเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ สมองในแต่ละส่วนจะควบคุมการทำงานของร่างกายที่แตกต่างกัน เช่น ซีริเบลลัม (Cerebellum) ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อให้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การนั่ง การเขียนหนังสือ ตลอดจนการทรงตัวของร่างกาย เมดัลลา (Medulla) ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของอวัยวะภายใน ควบคุมการหายใจ การเต้นของหัวใจ การไหลเวียนโลหิต พอนส์ (Pons) ทำหน้าที่เชื่อมโยงซีริเบลลัมทั้งสองข้าง

นอกจากนี้ สมองส่วนกลาง (Midbrain) ยังทำหน้าที่เกี่ยวกับการเห็นและการได้ยิน สำหรับสมองส่วนหน้า (Forebrain) แบ่งออกเป็นหลายส่วนและ

²⁹ ประยุทธ์ ไทยธานี, เอกสารประกอบการสอน วิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, (ม.ป.ท., 2550), หน้า 19-26.

ทำหน้าที่แตกต่างกันไป อาทิ ทาลามัส (Thalamus) ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของระบบประสาทรับความรู้สึก และส่งกระแสประสาทไปยังสมองเพื่อตีความและสั่งการ ระบบลิมบิก (Limbic System) ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของหัวใจ การย่อยอาหาร อารมณ์ แรงจูงใจ เซรีบรัม (Cerebrum) ทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมที่ซับซ้อนของมนุษย์ เช่น การรับความรู้สึก การเคลื่อนไหว ความจำ ไหวพริบ การตัดสินใจ และการเรียนรู้โดยทั่วไป

นอกจากสมองแล้ว ไขสันหลัง (Spinal Cord) ยังเป็นส่วนหนึ่งของระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งบรรจุอยู่ในโพรงกระดูกสันหลัง ซึ่งประกอบด้วย เซลล์ประสาทมากมาย แต่ละชนิดจะทำงานร่วมกันตามหน้าที่ของมัน บางชนิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่งไปยังสมองไปยังอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย นอกจากนี้ ไขสันหลังยังเป็นศูนย์กลางของปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex Action)³⁰ อีกด้วย

2. ระบบประสาทส่วนปลาย (Peripheral Nervous System: PNS) ประกอบไปด้วยระบบประสาทกาย (Somatic Nervous System: SNS) เป็นระบบประสาทส่วนนอกอยู่ภายใต้การควบคุมของจิต ทำหน้าที่รับความรู้สึกและสั่งการ และระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nervous System: ANS) ควบคุมการทำงานของหัวใจและอวัยวะภายใน มีการทำงานเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของจิต และยังคงควบคุมอวัยวะภายในให้สมดุล กล่าวคือ ส่วนซิมพาธิติก (Sympathetic) ทำงานในภาวะเครียด และส่วนพาราซิมพาธิติก (Parasympathetic) ทำงานในภาวะผ่อนคลาย

(1.2) ระบบต่อม

ระบบต่อม (Gland System) ทำหน้าที่ในการผลิตสารต่างๆ ออกมาในรูปของเหลวที่มีสารเคมีผสมอยู่ อันเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง อาทิ ต่อมไทรอยด์ (Thyroid) ทำหน้าที่ควบคุมการเผาผลาญอาหารในร่างกายซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับความเจริญเติบโตของร่างกาย ถ้ามีมากจนเกินไปจะทำให้มีอาการตื่นเต้น มีการตื่นตัว หรือมี

³⁰ ไขสันหลังยังเป็นศูนย์กลางสำคัญของพฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยาสะท้อน หมายความว่า สามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าด้วยตัวของมันเอง โดยไม่ต้องส่งผ่านไปยังสมอง เช่น การที่ขากระดูกเมื่อหมอใช้ค้อนเคาะขา หรือการหลับตาเมื่อเศษวัตถุกระเด็นมาตรงหน้า

กิจกรรมมากกว่าปกติ ในทางกลับกัน ถ้าผลิตน้อยเกินไปจะทำให้เกิดการซึม เชื่องช้า หนื่อยง่าย เป็นต้น³¹

(1.3) ระบบกล้ามเนื้อ³²

ระบบกล้ามเนื้อ (Muscle System) มีการทำงานเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของร่างกายโดยอาศัยคุณสมบัติของการหดตัวของใยกล้ามเนื้อ ทำให้กระดูกในข้อต่อเกิดการเคลื่อนไหว และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากการเคลื่อนไหวของกระดูกและข้อต่อแล้ว ยังมีการเคลื่อนไหววัฏวะภายในร่างกายอีกด้วย เช่น การเต้นของหัวใจ การบีบตัวของเส้นโลหิต หรือการบีบตัวของลำไส้และกระเพาะอาหาร เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยทางด้านชีววิทยาหรือกายภาพของมนุษย์นั้น มีส่วนที่จะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนให้แตกต่างกันออกไป สมองหรือสารเคมีบางชนิดเป็นตัวควบคุมการทำงานของร่างกายและสภาวะทางอารมณ์ของมนุษย์ เช่น หากสมองในส่วนที่ควบคุมความจำ ไหวพริบ หรือการตัดสินใจได้รับการกระทบกระเทือน บุคคลคนนั้นอาจมีพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสม การตัดสินใจจะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรม หรือระบบประสาทบางส่วนที่ผิดปกติก็อาจส่งผลให้บุคคลเกิดภาวะเครียดจนเกินไป และเกิดความคลุ้มคลั่งไม่สามารถยับยั้งร่างกายตนเองได้ จึงอาจส่งผลให้บุคคลก่ออาชญากรรมตามมา หรือในกรณีระบบประสาทที่ควบคุมอารมณ์เกิดความผิดปกติก็อาจส่งผลให้บุคคลมีอารมณ์โมโหร้ายกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้น พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาภายนอกอาจไม่ได้มีที่มาจากจิตใจเพียงอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงปัจจัยทางกายภาพของมนุษย์แต่ละคนด้วยว่า มีความผิดปกติจากธรรมชาติทั่วไปของมนุษย์หรือไม่ เพราะเรื่องดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงการกระทำของบุคคลได้ว่า การที่บุคคลกระทำความผิดไม่ว่าจะผิดต่อกฎหมายหรือผิดต่อศีลธรรมจรรยา บุคคลนั้นกระทำไปโดยเจตนาหรือไม่ ซึ่งบุคคลที่มีความผิดปกติของร่างกายอาจกระทำความผิดไปโดยไม่รู้สึกรู้สิดและขาดเจตนาก็เป็นได้ แม้แต่บุคคลที่มีสภาพจิตใจที่ดีงาม แต่ถ้าภายหลังสภาพร่างกายได้รับความกระทบกระเทือนจนเกิดความบกพร่อง ก็อาจ

³¹ ปรีชา สุวรรณพินิจ และนางลักษณ สุวรรณพินิจ, ชีววิทยา 2, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548). อ้างใน ประยูทธ ไทยธานี, เอกสารประกอบการสอน รายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, หน้า 24-26.

³² วิภาพร มาพบสุข, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ม.ป.ป.), หน้า 198.

ส่งผลให้การทำงานของร่างกายเกิดความผิดปกติ อันจะนำมาสู่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ตามมา

(2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา

ปัจจัยด้านจิตวิทยาซึ่งรวมถึงความรู้สึก ความคิด สภาพจิตใจ ต่างก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เช่นกัน จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจที่สะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมภายนอก

เมื่อการทำงานของร่างกายมีความสัมพันธ์กับการทำงานของจิตใจ ถ้าอวัยวะรับความรู้สึก เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง อันเป็นส่วนของร่างกายบกพร่องหรือขาดไป การรับรู้สิ่งเร้าและการตอบโต้ต่อสิ่งเร้าของจิตใจที่บกพร่องไป พฤติกรรมที่แสดงออกก็จะเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น คนเป็นโรคเรื้อน เส้นประสาทรับความรู้สึกจะอักเสบ นำความรู้สึกไม่ได้ จิตใจอาจไม่รับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดได้ คนเป็นโรคเรื้อนที่คืบบุหรืถ้าลมใหม่นี้ตัวเองก็จะไม่รู้สึก หรือถ้าร่างกายพิการ เช่น หูหนวก ตาบอด การรับรู้สัมผัสทางหูหรือทางตาเสียไป จิตใจก็แปรปรวน เช่น มีอารมณ์หงุดหงิดโกรธง่าย อารมณ์หดหู่เศร้า เป็นต้น นอกจากนี้ ถ้าจิตใจตกอยู่ในสภาพอารมณ์ตกต่ำหรือเศร้า ร่างกายก็จะทรุดโทรม ผิวพรรณหม่นหมอง อากัปกริยาเชื่องช้า หายใจไม่ทั่วท้อง ต้องถอนหายใจบ่อยๆ ถ้าบุคคลนี้ตกอยู่ในสภาพอารมณ์ที่ตื่นเต้นแบบโรคจิตอารมณ์แปรปรวนประเภทคลั่ง ร่างกายก็ทรุดโทรมเพราะพูดมาก เคลื่อนไหวมาก ถ้าจิตใจแตกแยกเป็นจิตเภท ความสนใจตัวเองและสิ่งแวดล้อมจะลดลง ก็ปล่อยตัว ไม่รักษาความสะอาด ไม่กินไม่นอน ร่างกายก็จะทรุดโทรม กรณีที่มีความเครียดและไม่ได้รับการบรรเทาความวุ่นทางจิตใจสูงขึ้นจนในที่สุดการทำงานของจิตใจสับสนแปรปรวน เกิดพฤติกรรมอันเป็นกลุ่มอาการของโรคจิตประสาทได้ (Psychosis and Psychonourosis)³³

ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ยังสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยย่อยๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านอวัยวะของร่างกาย ปัจจัยด้านอวัยวะของร่างกายเป็นเรื่องของกายภาพของมนุษย์ ดังที่กล่าวไว้แล้วในเรื่องปัจจัยด้านชีววิทยา ซึ่งมีความสัมพันธ์

³³ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา จิตวิทยาทั่วไป *General Psychology* หน่วยที่ 1-7, พิมพ์ครั้งที่ 21 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2551), หน้า 64-65.

ต่อสภาพจิตใจของมนุษย์ หากสภาพร่างกายบกพร่องไม่เป็นปกติก็จะส่งผลถึงสภาพจิตใจของบุคคลได้ เช่น บุคคลที่มีร่างกายพิการบางคนอาจเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลชั้นสองของสังคม พยายามที่จะปลีกตัวออกจากสังคม เกิดความรู้สึกเครียด ซึมเศร้า พฤติกรรมที่แสดงออกก็จะผิดปกติ ในบางกรณีที่บุคคลเกิดความเครียดจนเกินไปอาจเกิดการคลุ้มคลั่งก็เป็นได้

2. **ปัจจัยด้านสิ่งเร้า** สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของจิตใจ อาจเป็นวัตถุ หรือนามธรรม อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก เช่น ภัยอันตรายต่างๆ แสง เสียง ฯลฯ และอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน เช่น ความปรารถนา จิตใต้สำนึก ความต้องการที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต ความเคยชิน นิสัย ซึ่งมนุษย์จะแสดงพฤติกรรมหลายอย่างด้วยแรงผลึกของความเคยชิน ซึ่งความรุนแรง ความรู้สึก ทำที่ของบุคคลนั้นเก็บกดไว้ในจิตใต้สำนึก ปฏิกริยาโต้ตอบนั้นๆ ก็จะแตกต่างกันไปตามบุคคลซึ่งมีปมแตกต่างกันอยู่ในจิตใต้สำนึก³⁴

3. **ความตั้งใจแน่วแน่** การที่บุคคลคาดหวังสิ่งใดจะรับรู้รายละเอียดของสิ่งนั้นได้ดี ครบถ้วน ถูกต้อง หรือตรงตามความเป็นจริงได้ โดยการมีความตั้งใจอย่างแท้จริง หากรับรู้สิ่งเร้าน้อยไปหรือขาดไป การแสดงออกโต้ตอบก็จะมีคุณภาพด้อยไปได้³⁵ ดังนั้น ความตั้งใจแน่วแน่ต่อสิ่งเร้าที่ไม่สมบูรณ์ด้วยสาเหตุต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อกระบวนการทำงานของจิตใจทั้งหมด พฤติกรรมโต้ตอบก็ด้อยคุณภาพไปด้วย³⁶

4. **ปัจจัยด้านการเรียนรู้** พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์เกิดขึ้นจากสัญชาตญาณโดยธรรมชาติมิได้อยู่ภายใต้การควบคุมของจิตใจ แต่ “การเรียนรู้” ของมนุษย์เกิดจากการแสวงหา การปลูกฝังความคิด พฤติกรรมส่วนใหญ่ที่ปรากฏในสังคมล้วนแต่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งสิ้น การเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมเพื่อรู้ว่า การกระทำเช่นใดเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม หรือความประเพณีเช่นใดเป็นการฝ่าฝืนวัฒนธรรมของสังคมอย่างร้ายแรง สิ่งเหล่านี้มิได้เกิดจากสัญชาตญาณตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72-74.

³⁵ วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, 2549). อ่างใน ประยุทธ์ไทยธานี, เอกสารประกอบการสอน รายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, หน้า 28.

³⁶ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา จิตวิทยาทั่วไป General Psychology หน่วยที่ 1-7, หน้า 74-75.

เนื่องจาก แต่ละสังคมต่างมีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน หากแต่ความเข้าใจดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมจนเกิดเป็นความเข้าใจในที่สุด

การเรียนรู้จึงมีส่วนปรุงแต่งบุคลิกภาพและจิตใจของบุคคลโดยตรง หากบุคคลเรียนรู้สภาพสังคมที่มีแต่การปิดกั้นทางความคิด บุคคลนั้นอาจเป็นคนที่ไม่กล้าแสดงออก ในทางกลับกัน หากเรียนรู้สภาพสังคมที่เปิดรับความคิดเห็นอย่างเสรี บุคคลนั้นจะกล้าวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผิดพลาด หากพิจารณาในทางรัฐศาสตร์ ก็เปรียบได้กับสังคมที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการที่มีความล้าหลัง ปิดกั้นช่องทางการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ประกอบกับการที่ประชาชนไม่มีการศึกษา ทำให้ขาดความรู้สำนึกถึงสิทธิและเสรีภาพที่บุคคลพึงมีในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ ประชาชนในสังคมดังกล่าวจะมีลักษณะพื้นฐานร่วมกันก็คือ ไม่เห็นถึงความสำคัญของการเมืองการปกครอง รวมถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเอง แต่ถ้าสังคมที่เปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้แก่ประชาชนได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของสังคมในแต่ละด้าน ให้สิทธิทางด้านการศึกษา ประชาชนในสังคมเช่นนี้ก็จะเห็นว่า การเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว มีความสำคัญ และถือว่าตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางการเมือง

5. *ปัจจัยด้านการเกี่ยวโยง* ระหว่างศูนย์ต่างๆ ในสมองทั้งกายวิภาค (Anatomical) และสรีรวิทยา (Physiological) ทุกขั้นตอนในการทำงานของจิตจะต้องมีการเกี่ยวโยงกัน (Association) ระหว่างศูนย์ต่างๆ เช่น การรับรู้ว่ามีสิ่งเร้าคืออะไร มีคุณค่าอย่างไร จำเป็นต้องมีการเกี่ยวโยงกันระหว่างศูนย์ความรู้สึกหลายๆ ศูนย์ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับเซาว์ปัญญาและความจำ จึงจะเกิดการรับรู้สิ่งเร้านั้นถูกต้อง ในการเกี่ยวโยงเป็นการนำระบบความคิดปัจจุบันโดยเกี่ยวโยงกับอดีต หรือระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตย้อนมาปัจจุบัน อีกทั้งต้องมีการเกี่ยวโยงจากศูนย์การรับรู้ไปสู่ศูนย์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ การพูด และการเคลื่อนไหวด้วย จึงจะเกิดพฤติกรรมโต้ตอบสิ่งเร้านั้นๆ ได้³⁷

6. *ปัจจัยด้านการรู้สึกตัว* การรู้สึกตัวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้มนุษย์แสดงออกซึ่งพฤติกรรมแตกต่างกัน หากบุคคลที่มีความรู้สึกตัวบกพร่อง เช่น อยู่ในภาวะภวังค์หรือไม่รู้สึกตัวเลย พฤติกรรมที่แสดงออกมาอาจผิดปกติได้ เช่น คนที่ดื่มสุราอย่าง

³⁷ วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ, *จิตวิทยาทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, 2549). อ้างใน ประยูทธ ไทยธานี, *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*, หน้า 29.

หนักไม่อาจรู้สึกตัวว่าตนเองกำลังแสดงพฤติกรรมอะไรออกมา หรือรู้สึกตัวเพียงว่าตนเองได้แสดงอากัปกริยา แต่ไม่รู้ว่ากริยาเช่นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นต้น

โดยสรุป ปัจจัยด้านจิตวิทยาอันเกิดจากความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ สภาพจิตใจของบุคคล จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลถึงกลไกการทำงานของจิตใจ ซึ่งสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นภายในจิตใจก็จะแสดงออกมายังพฤติกรรมภายนอกของแต่ละบุคคล บุคคลบางคนอาจเป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตาเอื้ออารี แต่เมื่อสิ่งเร้าภายนอกที่กระทบต่อจิตใจอาจทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดอารมณ์โกรธฉุนเฉียว บุคคลนั้นก็อาจแสดงออกซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวดุ้นก็เป็นได้ ดังนั้น ปัจจัยด้านจิตวิทยาจึงมีส่วนกำกับพฤติกรรมของมนุษย์อีกเช่นกัน

(3) ปัจจัยด้านสังคมวิทยา

นักชีววิทยาเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่แตกต่างกันนั้น มีสาเหตุมาจากยีน (Gene) ที่อยู่ในโครโมโซม และได้รับการถ่ายทอดกันทางพันธุกรรม (Heredity) จากรุ่นสู่รุ่น จะเห็นได้ว่า บางคนมีความฉลาดรอบรู้ เมื่อสืบย้อนไปยังบรรพบุรุษก็จะเห็นได้ว่า บรรพบุรุษก็เป็นผู้มีภูมิปัญญาความรู้สูงเช่นกัน โดยการถ่ายทอดทางพันธุกรรมอาจผ่านลักษณะทางเชื้อชาติ เพศ ชนิดโลหิต ความบกพร่องทางร่างกาย เป็นต้น ซึ่งการถ่ายทอดทางพันธุกรรมนี้ถูกจัดอยู่ในปัจจัยด้านชีววิทยาหรือชีวภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์³⁸

อย่างไรก็ดี นอกจากปัจจัยด้านชีววิทยาและจิตวิทยาแล้ว ในทางวิชาการยังเชื่อว่า ปัจจัยด้านสังคมวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การสังคม การศึกษา การสมาคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ดินฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร ฯลฯ สิ่งแวดล้อมจึงทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เป็นไปได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดีต่างๆ กัน ซึ่งสามารถพิจารณาปัจจัยด้านสังคมวิทยาหรือสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างต่อไปนี้³⁹

1. สภาพทางภูมิศาสตร์ ทำให้คนเติบโตและมีอุปนิสัยใจคอการดำเนินชีวิตต่างกัน เช่น สภาพภูมิศาสตร์เลวร้ายจนเกินความสามารถจะเอาชนะได้ก็มักจะทำให้

³⁸ กัญญา สุวรรณแสง, จิตวิทยาทั่วไป (GENERAL PSYCHOLOGY), พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น (1977), 2544), หน้า 76-77.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 80-82.

คนหมดอาลัย เกิดความหดหู่ เบื่อหน่าย ท้อถอย ไม่สู้ ถ้าสภาพทางภูมิศาสตร์เอื้ออำนวยความสมบูรณ์ให้อย่างเต็มที่ก็มักจะทำให้คนสบายเกินไป ไม่กระตือรือร้น แต่ถ้าสภาพทางภูมิศาสตร์มีความไม่สมบูรณ์ก็จะทำให้คนในท้องถิ่นกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ และทำทลายต่อการใช้สติปัญญา

2. *อาหารการกิน* ถ้าขาดอาหารร่างกายก็จะไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร บางทีอาจทำให้ต่อมภายในไม่ทำหน้าที่ เป็นผลให้ร่างกายเจริญเติบโตได้ช้า บางคนเป็นโรคขาดอาหาร บางรายที่ร่างกายอ่อนแอทำให้จิตใจอ่อนแอไปด้วย

3. *การศึกษาอบรม* ส่งผลให้บุคคลมีความแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันได้ คนที่ได้รับการศึกษาดีจะเป็นคนมีคุณภาพ คนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาความสามารถทางสติปัญญาก็ไม่เจริญถึงขีดสุด นอกจากนี้ หากครอบครัวมีความพร้อมที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กก็ย่อมจะดีกว่าครอบครัวที่ขาดการเอาใจใส่ดูแล

4. *ประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละคน* ประสบการณ์เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และในเวลาเดียวกันนั้น ผลจากการเรียนรู้ทำให้คนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ แต่ต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ที่ดีพอจึงจะทำให้คนได้เรียนรู้เป็นผลสำเร็จ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกันจึงมีโอกาสนำให้คนเรียนรู้ได้ต่างกัน และนำมาสู่พฤติกรรมของบุคคลที่ต่างกันด้วย

5. *ระบบของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชาติ* ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น มารยาททางสังคม อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย การใช้ภาษา ฯลฯ มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต แนวความคิด และอุดมคติ ทำให้พฤติกรรมของคนในแต่ละสังคมแตกต่างกัน

6. *การเลี้ยงดูของบิดามารดา* อาหารดี มีคุณภาพ อนามัยดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ถ้าเด็กได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น จะทำให้เด็กเจริญเติบโตทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่ถ้าเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไป (Over Protection) ก็จะทำให้เด็กช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีผลต่อคนในครอบครัวมาก คนชั้นสูงผู้ดีมีฐานะให้ความอบอุ่นและการอบรมศึกษาแก่ลูกได้ต่างกับคนจน

7. สื่อมวลชนและเพื่อน วิทยู โทททัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ แม้กระทั่งเพื่อน มีอิทธิพลต่อเจตคติ ความสนใจ ความคิด ศิลธรรม ค่านิยม ประสบการณ์ นิสัยใจคอ และมารยาทของบุคคล

นอกจากปัจจัยข้างต้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมของนักศึกษาแล้ว ผลงานทางวิชาการยังพบสาเหตุของการกระทำคามผิดทางวินัยของนักศึกษา อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ 2 ประการด้วยกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้⁴⁰

1. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมในบ้าน เป็นส่วนสำคัญต่อความประพฤติของเด็ก อันประกอบด้วย ทัศนคติของพ่อแม่ สัมพันธภาพภายในบ้าน และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ปัญหาครอบครัวมีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับการกระทำคามผิดของเด็ก เช่น พ่อแม่ที่ทะเลาะกันมักจะไม่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกรักของเด็ก หรือเด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกันโดยส่วนใหญ่จะกลัวว่า ไม่มีใครให้ความสนใจต่อตัวเขา ฯลฯ⁴¹ เด็กที่มีปัญหาครอบครัวในลักษณะเช่นนี้จึงเสี่ยงต่อการกระทำคามผิด เพราะไม่มีบุคคลที่คอยชี้แนะการกระทำที่ถูกควร ดังนั้น ครอบครัวที่มีการจัดระบบที่ดีย่อมจะมีส่วนในการสร้างวินัยให้แก่เด็ก ทัศนคติของพ่อแม่มีความสำคัญต่อความประพฤติและบุคลิกภาพของเด็กอย่างมาก

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพการณ์ในสถานศึกษามีส่วนทำให้เด็กประพฤติผิดและมีพฤติกรรมที่ไม่ดีได้ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษารวมถึงการจัดอาณานิเวศน์ อาคารเรียน ชั้นเรียน การตกแต่ง การติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนเกิดจากการสร้างความรู้สึกรักใคร่ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ภายในสถานศึกษาก็มีส่วนปรุงแต่งพฤติกรรมของผู้เรียนเช่นกัน

⁴⁰ เรียบเรียงใหม่จาก ฉัตรพงษ์ ศิริผลา, "พฤติกรรมผิดวินัยของนักเรียน นักศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนอนุตรพนิชัยการ-ช่างกล," (สารนิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 12-13. และ ประสาร ทิพย์ธารา, พัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2523), หน้า 42.

⁴¹ M. Michael Rosenberg and others, An Introduction to Sociology, (Ontario: Methuen Publications, 1987), p. 190.

จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านสังคมวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยภายนอกตัวบุคคลและเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะกำหนดทิศทางของพฤติกรรม แม้บุคคลจะมีสภาพทางร่างกายเป็นปกติ มีอุปนิสัยพื้นฐานที่ดี แต่หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย พฤติกรรมของคนๆ นั้นก็อาจแสดงออกมาอย่างไม่เหมาะสม เช่น เด็กหรือเยาวชนที่มีสภาพร่างกายสมบูรณ์เป็นปกติ พ่อแม่เป็นคนที่มีการศึกษาระดับสูง แต่ถ้าอยู่ท่ามกลางกลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติด ัฒนพล ลักเล็กขโมยน้อย สิ่งแวดล้อมรอบข้างจะหล่อหลอมให้เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพลอยมีนิสัยใจคอเป็นไปตามสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นด้วย ฉะนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์จึงไม่ใช่เพียงปัจจัยด้านชีววิทยาและจิตวิทยาเท่านั้น แต่สิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นได้รับรู้หรือเข้าไปมีส่วนร่วมก็เป็นอีกปัจจัยที่จะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ดีหรือร้ายแตกต่างกันออกไป

2.3.2 พฤติกรรมเบี่ยงเบน: สาเหตุของการควบคุมวินัยนักศึกษา

สาเหตุการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษานั้น เนื่องจาก พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกมานั้นไม่เหมาะสม การกระทำบางอย่างเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือจารีตของสังคม เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา ฯลฯ การกระทำบางอย่างเป็นการละเมิดต่อกฎหมายของบ้านเมือง เช่น การลักทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย การทำอนาจาร ฯลฯ การประพฤติตนนอกกลุ่มนอกทางของนักศึกษาเช่นนี้เรียกว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” อย่างไรก็ดี การเข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนในกลุ่มนักศึกษาจะทำให้เข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานของนักศึกษาแต่ละคนมากยิ่งขึ้น

2.3.2.1 ความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบน

พฤติกรรมของบุคคลทั่วไปที่ถือปฏิบัติในแบบอย่างเดียวกันเรียกว่า “พฤติกรรมปกติ (Normal Behavior)” เป็นพฤติกรรมที่บุคคลทั่วไปไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือสังคมที่แตกต่างกันก็จะปฏิบัติเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่ถ้าพฤติกรรมที่บุคคลทั่วไปไม่ถือปฏิบัติกัน แต่มีบางบุคคลที่ปฏิบัติตนแตกต่างออกไปจนเห็นได้ชัด พฤติกรรมเช่นนี้เรียกว่า “พฤติกรรมผิดปกติ (Abnormal Behavior)” ซึ่งนักวิชาการบางกลุ่มถือว่า พฤติกรรมผิดปกติเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล อาจปรากฏในหลายลักษณะ เช่น พฤติกรรมเบี่ยงเบนจากปัจจัยทางด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยา หรือด้านสังคมวิทยา เป็นต้น

ความหมายของ “พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior)” มีการให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Analysis) เห็นว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานของสังคม อันทำให้สังคมเสียระเบียบ โครงสร้างหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคมไม่สามารถกระทำได้อย่างสมบูรณ์แบบ อันอาจนำไปสู่ปัญหาในสังคมต่อไป⁴²

- พฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง ความประพฤติที่คนกลุ่มหนึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นอันตราย น่าอาย บาดเจ็บตามากจนต้องจัดการเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ หรือพฤติกรรมที่คนบางพวกในสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่า เป็นการกระทำที่ผิด น่ารังเกียจ และเป็น การกระทำที่กระตุ้นให้คนเหล่านั้นแสดงความไม่พอใจ โกรธ เกลียด ประณาม หรือต้องการให้ลงโทษผู้กระทำผิด⁴³

- พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความแปรออกไปจากมาตรฐานซึ่งเกิดขึ้นเพราะการที่กลุ่มหรือสังคมได้ตัดสินใจว่าพฤติกรรมใด กลุ่มหรือสังคมจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ดังนั้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนของกลุ่มหนึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมปกติของอีกกลุ่มหนึ่งก็ย่อมเกิดขึ้นได้ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎของเฉพาะสังคม⁴⁴

- พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นพฤติกรรมที่แปลกแตกต่างไปจากพฤติกรรมปกติ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะประเมินได้จากรากฐานของการวินิจฉัยทางการแพทย์ในด้านของสุขภาพและความเจ็บป่วย นอกจากนั้นแล้ว นักสังคมวิทยายังมุ่งสนใจศึกษาความแปลกของ

⁴² สุมนทิพย์ จิตสว่าง, ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/deviantTheories.doc> [10 กุมภาพันธ์ 2554]

⁴³ เสรีน ปุณณะหิตานนท์, การกระทำผิดในสังคม: สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 88-89. อ้างใน สันธิชัย สนิทไชย, “มาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 30.

⁴⁴ ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา จิตวิทยาทั่วไป General Psychology หน่วยที่ 1-7, พิมพ์ครั้งที่ 21 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551), หน้า 647.

พฤติกรรมนี้ในเชิงสังคมด้วย เพราะเชื่อว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถ้าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมมีผลกระทบต่อคนในสังคมด้วย ดังนั้น นักสังคมวิทยาจึงมองว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นอาการที่แสดงออกให้เห็นถึงความขาดระบบระเบียบของสังคม (Social Disorganization) ซึ่งในประเด็นนี้จะต้องมองหรือศึกษาสังคมในสองลักษณะที่สำคัญก็คือ โครงสร้างหน้าที่ของสังคมตามปกติ (Functional) และการที่สังคมมีความบกพร่องในโครงสร้างและหน้าที่ (Dysfunctional)

นอกจากเรื่องของระบบระเบียบทางสังคมดังกล่าวแล้ว ความล้มเหลวของบุคคลในการที่จะปฏิบัติตามกฎของสังคมก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งในการนี้ก็ต้องพิจารณารายละเอียดในหลายประเด็น เพราะสังคมจะประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มก็มักจะมีกฎระเบียบของสังคมของตน ดังนั้น จึงมักจะพบเสมอว่า กฎของคนกลุ่มหนึ่งบางที่อาจจะเป็นข้อยกเว้นหรือข้อห้ามปฏิบัติของคนอีกกลุ่มหนึ่งก็เป็นได้ เพราะฉะนั้นคนที่อาจจะถูกประเมินว่า มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในกลุ่มหนึ่งก็อาจจะเป็นคนที่ได้รับการยอมรับจากอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้

จึงสรุปได้ว่า ความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเชิงสังคมวิทยาจะแปรผันไปตามระบบและกฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้น จึงไม่อาจจะยึดได้ว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเป็นเช่นนั้นเสมอไป⁴⁵

จากความหมายข้างต้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างจากสังคมส่วนรวม พฤติกรรมบางอย่างเป็นเรื่องที่สังคมที่ตนอาศัยอยู่นั้นไม่ยอมรับ อาจจะขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อศีลธรรมทางจิตใจ หรือขัดต่อวิถีประชาที่ประชาชนในสังคมยึดถือปฏิบัติ อย่างไรก็ตามก็ยังคงเป็นปัญหาว่า พฤติกรรมอะไรจะถือว่าเป็นพฤติกรรมปกติหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน เพราะวิถีชีวิตในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน เช่น การดำเนินชีวิตของคนในสังคมหนึ่งอาจมองว่า การกินเนื้อสัตว์เป็นเรื่องปกติของมนุษย์ แต่คนที่อยู่ในอีกสังคมหนึ่งอาจมองว่า การกินเนื้อสัตว์เป็นเรื่องความป่าเถื่อน ความโหดร้าย ควรหลีกเลี่ยง หรืองดเว้นในเชิงข้อห้ามปฏิบัติ การใช้เกณฑ์ในการพิจารณาพฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงอาจพิจารณาได้หลายวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพิจารณาจากสภาพพื้นฐานของแต่ละสังคมว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมยึดถือปฏิบัติในพฤติกรรมเช่นใด พฤติกรรมอื่นที่แตกต่างจากมาตรฐานปกติทางสังคมก็

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 648.

จะมีลักษณะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน แต่ทั้งนี้ เกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นเกณฑ์ที่ไม่แน่นอนเสมอไป จำเป็นต้องพิจารณาสภาพสังคมในแต่ละกรณี

2.3.2.2 ทฤษฎีสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักศึกษาใน ฐานะเด็กและเยาวชน

ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพพื้นฐานของสังคมนั้นๆ ไม่อาจนำสภาพพื้นฐานของคนในสังคมหนึ่งมาเปรียบเทียบกับคนในอีกสังคมหนึ่งได้ เพราะมีลักษณะที่แตกต่างกัน อาจด้วยช่วงเวลา วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม หรือกฎหมาย ฯลฯ สังคมของกลุ่มนักศึกษาก็เช่นกัน มีรูปแบบพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่ไม่อาจนำพฤติกรรมของบุคคลในวัยผู้ใหญ่มาเปรียบเทียบได้ เช่น นักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมักจะมีอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย มักก่อเหตุทะเลาะวิวาท ซึ่งอาจแตกต่างจากวัยผู้ใหญ่ที่มีความสุขุมรอบคอบกว่า หรือในทางกลับกัน นักศึกษามักจะแสดงพฤติกรรมตรงไปตรงมา แสดงออกตามความคิดที่ตนมี แต่สำหรับวัยผู้ใหญ่การแสดงออกอาจไม่ตรงตามความปรารถนา เริ่มมีเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงทางสังคมมากขึ้น การศึกษาถึงสาเหตุการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนในกลุ่มนักศึกษาจึงควรศึกษาเฉพาะบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นเท่านั้น เพราะบุคคลที่อยู่ในวัยอื่นอาจมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่แตกต่างกันออกไป

ทฤษฎีที่อธิบายถึงสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือการกระทำความผิดของนักศึกษาในฐานะที่เป็นเด็กและเยาวชนมีด้วยกันหลายทฤษฎี ดังต่อไปนี้

(1) ทฤษฎีสาเหตุด้านชีววิทยา (Biological Theory)

การกระทำความผิดของวัยรุ่นอาจเกิดจากปัจจัยทางด้านชีววิทยาหรือกายภาพ เช่น การมีสภาพร่างกายภายนอกที่ผิดปกติหรือการมีระบบต่อมที่ทำงานผิดปกติ ก็ส่งผลให้วัยรุ่นแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น

(2) ทฤษฎีสาเหตุด้านจิต (Psychogenic Theory)

Irving Kaufman กล่าวว่า ส่วนมากเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดมักจะมีปัญหาจากทางครอบครัว พ่อแม่ประพฤติตนไม่เหมาะสม จึงทำให้เด็กรู้สึกขาดพ่อแม่ นักจิตวิทยาจึงเห็นว่าเด็กในกลุ่มนี้จะมองโลกในแง่ร้าย เพราะรู้สึกว่าตนได้รับการดูถูกจากสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์จะน้อย เด็กจะชอบการต่อสู้ ระบายผู้อื่น

สำหรับ *Jekins* ได้ทำการสังเกตเด็กวัยรุ่นที่กระทำความผิด และให้ข้อสังเกตว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดมักจะเกิดจากจิตใจที่สับสนวุ่นวาย เพราะขาดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่น ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ไม่มีการควบคุม และลักษณะการกระทำความผิดก็มักจะรวมอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาคล้ายกัน⁴⁶

(3) ทฤษฎีสาเหตุด้านสังคมวิทยา (Sociological Theory)

ทฤษฎีสาเหตุด้านสังคมวิทยาให้ความสำคัญกับสภาพสังคมที่แวดล้อมอยู่รายรอบตัววัยรุ่น อาจเป็นสิ่งแวดล้อมที่ได้รับตั้งแต่เด็กจนฝังรากลึกในจิตใจกลายเป็นอุปนิสัยประจำตัว ซึ่งจะส่งผลให้วัยรุ่นดังกล่าวมีความคิดหรือทัศนคติเป็นของตนเอง ซึ่งอาจเป็นความคิดหรือทัศนคติที่ขัดแย้งต่อสภาพโดยรวมของสังคม

นักสังคมวิทยาเห็นว่า การกระทำความผิดของวัยรุ่นนั้น ไม่จำเป็นว่าเด็กคนนั้นป่วยหรือมีสภาพร่างกายหรือจิตใจผิดปกติ เพราะคนเราทุกคนเกิดมามีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น การกระทำความผิดของวัยรุ่นเป็นอาการตอบสนองต่อปัญหาของแต่ละคน ถ้าครอบครัวเอาใจใส่จู้จี้กับเด็กมากเกินไป เด็กจะหาทางออกโดยการพบปะกับเพื่อนฝูงนอกบ้าน เด็กจะสร้างแบบของพฤติกรรมของตนเองขึ้นใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง และแบบของพฤติกรรมเช่นนี้จะถ่ายทอดสืบต่อกันไปจากเด็กคนหนึ่งไปยังเด็กอีกคนหนึ่งที่เขาเข้าร่วมในกลุ่ม⁴⁷

นอกจากนี้ *Sutherland* ได้ให้ความเห็นว่า ความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่ว เป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแต่สมัยเด็ก ๆ และสืบเนื่องเรื่อยมาตลอดชีวิต ความประพฤติผิดจึงมีรากฝังลึกอยู่ในประสบการณ์ชีวิตของบุคคล เพราะอุปนิสัยคนเป็นผลมาจากความเป็นมาแต่เด็ก ส่วนอัตราการทำผิดมากหรือน้อยเพียงไรนั้น เป็นผลจากลักษณะการคบหาสมาคมกับบุคคลในกลุ่ม การที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่มและอัตราติดต่อสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีของสัทเทอร์แลนด์มีผู้โต้แย้งว่า ทำไมบุคคลที่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีเหมือนกันจึงไม่กระทำความผิด แต่สัทเทอร์แลนด์แก้ว่า เป็นเพราะลักษณะประจำตัวของบุคคล ความกดดัน และการเลือกคบหาบุคคลตาม

⁴⁶ สุพัตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 19 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2546), หน้า 61.

⁴⁷ โกลล วงศ์สุวรรณ, ปัญหาสังคม SOCIAL PROBLEMS, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น (1977), ม.ป.ป.), หน้า 259.

ความพอใจ ความประพุดติจึงแตกต่างกันออกไปบ้าง⁴⁸ ซึ่งในทางวิชาการอาจจัดทฤษฎีของสัทเทอร์แลนด์แยกออกจากทฤษฎีสาเหตุทางสังคมวิทยา และเรียกว่า “ทฤษฎีว่าด้วยความประพุดติที่ได้จากการเรียนรู้และได้รับมาจากกระบวนการในชีวิตของบุคคลที่อยู่ร่วมกับกลุ่ม”

2.3.2.3 กรอบในการควบคุมวินัยนักศึกษา

การดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนได้รับการควบคุมพฤติกรรมตามกฎกติกาของสังคมในรูปแบบต่างๆ อาทิ รูปแบบของกฎหมายของบ้านเมืองซึ่งมีบทบัญญัติที่มีความชัดเจน มีมาตรการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือกฎเกณฑ์ของสังคมในรูปแบบจารีตหรือกฎศีลธรรม ซึ่งแม้จะไม่มีมาตรการลงโทษที่ชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมาย แต่ก็มีอิทธิพลเหนี่ยวมนคติโดยรวมของสังคม ผู้ที่ฝ่าฝืนอาจถูกประณามจากบุคคลรอบข้าง หรืออาจมีความรู้สึกอายต่อสิ่งที่ตนเองกระทำไป เช่น เด็กที่ไม่มีความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดา หรือเด็กที่มีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวก่อนวัยอันควร ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าไม่เหมาะสม

เมื่อเด็กและเยาวชนดังกล่าวอยู่ในสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาก็จะมีกฎกติกาที่กำหนดกรอบของพฤติกรรมในรูปแบบของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่เป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา อาจมีกฎกติกาที่เคร่งครัดกว่าสถาบันการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า ซึ่งกฎกติกาที่กำหนดกรอบพฤติกรรมนี้อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ตามแต่สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะเป็นผู้กำหนด เช่น ระเบียบว่าด้วยวินัยนักศึกษา ข้อบังคับว่าด้วยวินัยนักศึกษา ข้อบังคับว่าด้วยวินัยนิสิต ฯลฯ

อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้จะเรียกชื่อโดยรวมของกฎเกณฑ์ที่ควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษาว่า “ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา”

(1) กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549 และกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548: กรอบด้านวินัยนักศึกษาของสถาบันการศึกษาทุกแห่ง

ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้อาศัยอำนาจตามความมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ตรา “กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยง

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 260.

ต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549⁴⁹ อันมีเนื้อหาเป็นการกำหนดรายละเอียดพฤติกรรมของเด็ก⁵⁰ ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม อาทิ ประพฤติตนเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น ประพฤติตนไปในทางชู้สาว หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ เป็นต้น

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้อาศัยอำนาจตามความมาตรา 6 และมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ตรา “กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548”⁵¹ ซึ่งมีเนื้อหาเป็นการกำหนดพฤติกรรมเฉพาะ

⁴⁹ กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549 ข้อ 1 บัญญัติว่า “เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร ได้แก่ เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ประพฤติตนเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น
- (2) มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
- (3) เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการเล่น
- (4) เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีนเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่เฉพาะ เพื่อการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- (5) เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (6) ชื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี ตามกฎหมาย ว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

- (7) ประพฤติตนไปในทางชู้สาว หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ
- (8) ต่อต้านหรือทำทนายคำสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้
- (9) ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ”

⁵⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส”

⁵¹ กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 1 บัญญัติว่า “นักเรียนและนักศึกษา ต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้

- (1) หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษาโดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน
- (2) เล่นการพนัน จัดให้มีการเล่นการพนัน หรือมั่วสุมในวงการเล่น
- (3) พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด
- (4) ชื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สิ่งมีนเมา บุหรี่ หรือยาเสพติด
- (5) ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ข่มขู่ หรือบังคับขืนใจเพื่อเอาทรัพย์สินบุคคลอื่น
- (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (7) แสดงพฤติกรรมทางชู้สาวซึ่งไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ
- (8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี
- (9) ออกนอกสถานที่พักเวลากลางคืน เพื่อเที่ยวเตร่หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น”

กลุ่มของนักเรียนและนักศึกษา⁵² ในส่วนของพฤติกรรมที่เหมาะสมและควรยึดถือปฏิบัติ อาทิ นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่หนีเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่เล่นการพนัน มั่วสุมในวงพนัน นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด หรือนักเรียนและนักศึกษาต้องไม่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549 เป็นการกำหนดพฤติกรรมเบื้องต้นที่เด็กทั่วไปไม่สมควรปฏิบัติ และกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งใช้กับกรณีที่เกิดอยู่ในสถานะนักเรียนและนักศึกษา กฎกระทรวงทั้ง 2 ฉบับจึงเป็นเสมือนกรอบความประพฤติทางด้านวินัยนักศึกษาที่มีผลบังคับใช้กับนักเรียนและนักศึกษาในทุกสถาบันการศึกษานั้นเอง

(2) ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา: เครื่องมือสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในการควบคุมวินัยนักศึกษา

(2.1) อำนาจของสภาสถาบันในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา

นอกจากกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549 และกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ตามความข้างต้นแล้ว สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาของตนเองได้ ทั้งนี้ อาศัยอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันของตน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2547 ออกตามความมาตรา 18 (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531 ซึ่งบัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (2) วางระเบียบและออกข้อบังคับต่างๆ ของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบและออกข้อบังคับสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่องๆ ไปก็ได้...”

⁵² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ ... “นักศึกษา” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน”

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยนเรศวรว่าด้วยวินัยนิสิต พ.ศ.

2547 ออกตามความมาตรา 14 (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2533 ซึ่งบัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้ ... (2) วางระเบียบและออกข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบและออกข้อบังคับสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้ ...”

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยบูรพาว่าด้วยวินัยนิสิต พ.ศ.

2552 ออกตามความมาตรา 21 (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2550 ซึ่งบัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย อำนาจและหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง ... (2) ออกข้อบังคับ ระเบียบและประกาศของมหาวิทยาลัย เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย และอาจมอบหมายให้ส่วนงานใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศสำหรับส่วนงานนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้ ...”

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยวินัยนักศึกษา

พ.ศ. 2551 ออกตามความมาตรา 16 (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2541 ซึ่งบัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (2) วางระเบียบและออกข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยวางระเบียบและออกข้อบังคับสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้ ...”

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีว่าด้วย

วินัยนักศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยของนักศึกษา พ.ศ. 2549 และระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2552 ออกตามความมาตรา 18 (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ซึ่งบัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (2) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกกฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับสำหรับส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นเป็นเรื่อง ๆ ก็ได้ ...”

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2551 และข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกว่าด้วยวินัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก พ.ศ. 2549 ออกตามความมาตรา 17 (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งบัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (2) วางระเบียบ ออกข้อบังคับและประกาศของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบ ออกข้อบังคับ และประกาศสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้”

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยกรุงเทพว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2552 ข้อบังคับสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2553 ออกตามความมาตรา 34 (2) แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งบัญญัติว่า “สภาสถาบันมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง ... (2) ออกข้อกำหนด ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ...”

จากตัวอย่างของระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันของตนเป็นที่มาของอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มของสถาบันอุดมศึกษาพอสังเขปออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

- กลุ่มแรก กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งโดยกฎหมายเฉพาะ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์⁵³ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์⁵⁴ มหาวิทยาลัยบูรพา⁵⁵ มหาวิทยาลัยขอนแก่น⁵⁶ ฯลฯ การออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแต่ละฉบับว่า ได้ให้อำนาจ

⁵³ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531

⁵⁴ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ พ.ศ. 2533

⁵⁵ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2550

⁵⁶ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2541

ในการออกระเบียบข้อบังคับฯ แก่หน่วยงานใด และเมื่อศึกษาในรายละเอียดของระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ก็จะพบว่า การออกระเบียบข้อบังคับฯ เป็นอำนาจหน้าที่ของ “สภามหาวิทยาลัย”⁵⁷ ซึ่งบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่สภามหาวิทยาลัยในกลุ่มนี้มีเนื้อหาเป็นไปในแนวทางเดียวกันก็คือ สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งรวมถึงอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาด้วย

- กลุ่มที่สอง กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จัดตั้งตาม “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547” มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งต่างอาศัยที่มาของอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาจากกฎหมายฉบับเดียวกัน และบทบัญญัติมาตราเดียวกัน กล่าวคือ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (2)⁵⁸ ซึ่งให้อำนาจแก่ “สภามหาวิทยาลัยราชภัฏ” ในการออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย ดังนั้น อำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับดังกล่าวจึงรวมถึงอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาด้วย

- กลุ่มที่สาม กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จัดตั้งตาม “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548” มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละแห่งต่างอาศัยอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาจากกฎหมายฉบับเดียวกัน และบทบัญญัติมาตราเดียวกัน กล่าวคือ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 มาตรา 17 (2)⁵⁹ ซึ่งให้อำนาจแก่

⁵⁷ อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งที่จัดตั้งตามกฎหมายเฉพาะ อาจมีชื่อเรียกสภาสถาบันที่แตกต่างกัน เช่น พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดสถานะของโรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางของรัฐ จัดการศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และมาตรา 10 บัญญัติให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจมี “สภาการศึกษา” ในลักษณะเดียวกับสภามหาวิทยาลัย

⁵⁸ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (2) บัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (2) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับสำหรับส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นเป็นเรื่อง ๆ ก็ได้...”

⁵⁹ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 มาตรา 17 (2) บัญญัติว่า “สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (2) วางระเบียบ ออกข้อบังคับและประกาศของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบ ออกข้อบังคับและประกาศสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่อง ๆ ก็ได้”

“สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” ในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย ดังนั้น อำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับดังกล่าวจึงรวมถึงอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาด้วย

- กลุ่มที่สี่ กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จัดตั้งตาม “พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546” ซึ่งแบ่งประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย โดยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งต่างอาศัยอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาจากกฎหมายฉบับเดียวกัน และบทบัญญัติมาตราเดียวกัน กล่าวคือ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 34 (2)⁶⁰ ซึ่งให้อำนาจแก่ “สภาสถาบัน” ในการออกข้อกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งรวมถึงอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งตามกฎหมายเฉพาะ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 และกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัยของเอกชน ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ต่างมีที่มาของอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ กฎหมายที่จัดตั้งสถาบันได้ให้อำนาจแก่สภาสถาบันในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาได้ ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจไว้อย่างกว้างๆ เพื่อสะดวกต่อการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการให้อำนาจแก่สภาสถาบันในการวางนโยบาย ควบคุม กำกับดูแลการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย ดังนั้น อำนาจของสภาสถาบันในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จึงรวมถึงการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาด้วยเช่นกัน

⁶⁰ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 34 (2) บัญญัติว่า “สภาสถาบันมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง ... (2) ออกข้อกำหนด ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ...”

(2.2) ตัวอย่างการกำหนดความประพฤติของนักศึกษา ตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการกำหนดรายละเอียดของระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาให้เกิดความเหมาะสม และสามารถนำไปบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติ การกำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษาทั้งในส่วนของการปฏิบัติและข้อต้องปฏิบัติ ย่อมเป็นอำนาจที่สภาสถาบันแต่ละแห่งสามารถกำหนดได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า การกำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษานี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งที่จะกำหนดรายละเอียดกันเอง

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วินัยของนักศึกษาที่ “ควรปฏิบัติ” และ “ต้องปฏิบัติ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น การกำหนดให้นักศึกษาเคารพต่อระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของสถาบันการศึกษา การกำหนดให้นักศึกษาประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ไม่ประพฤติผิดขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย การกำหนดให้นักศึกษาแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถาบันการศึกษา การกำหนดให้นักศึกษาประพฤติตนไปในทางที่ไม่นำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่สถาบันการศึกษา การกำหนดห้ามนักศึกษาสูบบุหรี่ เสพสุราเมรัย สิ่งเสพติดภายในพื้นที่ของสถาบันการศึกษา หรือการกำหนดห้ามนักศึกษาประพฤติตนอันเป็นการกระทำผิดกฎหมายของบ้านเมือง เช่น ห้ามลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง หรือทำลายทรัพย์สินของสถาบันการศึกษา ห้ามเสพ ครอบครอง หรือจำหน่ายยาเสพติด ห้ามพกพาอาวุธ หรือวัตถุระเบิด ห้ามก่อเหตุทะเลาะวิวาท เป็นต้น

จากการศึกษาระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะพบว่า ระเบียบข้อบังคับฯ มักมีการกำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษาด้วยถ้อยคำกว้างๆ หรือที่เรียกว่า “ถ้อยคำที่มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจง” เช่น การประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ไม่ประพฤติตนอันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา ฯลฯ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นประโยชน์ในการตีความเมื่อเกิดข้อเท็จจริงขึ้น เพราะหากระเบียบข้อบังคับฯ บัญญัติถ้อยคำที่มีความหมายแคบจนเกินไป หากในทางข้อเท็จจริงนักศึกษาได้ประพฤติตนไม่เหมาะสม แต่การกระทำผิดนั้นกลับไม่เข้าตามความหมายของบทบัญญัติใด บทบัญญัติหนึ่งของระเบียบข้อบังคับฯ ก็ไม่อาจถือว่านักศึกษาประพฤติผิดวินัยได้ ทั้งนี้เมื่อ

พิจารณาจากเจตนารมณ์ของระเบียบข้อบังคับฯ แล้ว จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นควรได้รับการลงโทษ แต่กลับติดปัญหาด้านถ้อยคำในบทบัญญัติที่มีความหมายแคบ และไม่ครอบคลุมในแต่ละกรณีตามเจตนารมณ์ของระเบียบข้อบังคับฯ อย่างไรก็ตาม การบัญญัติถ้อยคำที่มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจงก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยมีความจำเป็นต้องตีความถ้อยคำเหล่านั้นอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของการบัญญัติถ้อยคำดังกล่าว เพราะมิฉะนั้น จะเป็นการใช้ดุลพินิจที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้

